
**PREGÓ
DE LA
LLUM
1980**

LA LLUM I LA MANRESA DEL FUTUR

PREGÓ

de les FESTES DE LA "MISTERIOSA LLUM",
pronunciat al Saló del Consistori de la Casa
de la Ciutat, de Manresa, el dia 10 de febrer
de 1980 per

JESÚS SERRA i SANTAMANS

MANRESA
Reial Confraria de la SS. Trinitat
1980

LA LLUM I LA MANRESA DEL FUTUR

Edició

Edició patrocinada per la
CAIXA D'ESTALVIS DE MANRESA

Molt il.lustre Senyor Batlle de la Ciutat.

Excel.lentíssima Corporació Municipal.

Senyors Membres de la Junta de la Sèquia i d'Aigües Potables.

Senyores i Senyors.

I

Quan la Maria Antònia Besora de Balaguer em va telefonar per dir-me que li urgia veure'm, mai podia imaginar-me que la seva visita tingués relació amb la Festa de la Llum. Abans vaig creure que es tractava de la Creu Roja, la lluita contra el Càncer, els Subnormals o alguna altra activitat benèfica a la que ella està sempre disposada a col.laborar i a fer-hi col.laborar als amics i coneguts.

Quan, hores després, me la varen anunciar i vaig veure que anava acompanyada del Mossèn Leyes i d'en Joan Bertran i en Florenci Serra, de la Jove Cambra de Manresa, vaig imaginar-me que alguna en portava de cap i que comptava per endavant amb la meva col.laboració. En fi, com us podeu imaginar, entre ella i els seus acompanyants es varen sortir amb la seva i em vaig trobar nomenat Pregoner sense adonar-me'n. I per això us estic parlant en aquests moments.

Encara que sóc un home molt enfeinat i em resisteixo a adquirir nous compromisos, vull expressar el meu agraïment a les persones que varen creure que jo podia ser un bon Pregoner per les Festes de la Llum d'aquest any. I us estic agraït, sobretot, per tres motius: per l'honor que suposa l'encàrrec, per haver revifat en el meu fur intern el meu manresanisme un xic adormit i per haver-me permès rellegir textos oblidats sobre la Llum i sobre la transcendència que, per l'evolució de Manresa, va tenir la feliç solució del problema de la Sèquia.

II

No penso parlar-vos de la Llum des del punt de vista històric. A part de que jo no sóc historiador, moltes altres persones més qualificades us n'han parlat anteriorment. Jo no sé si la vinguda de la Llum a Manresa és un fet històric, és fruit de la llegenda o és una barreja d'història i llegenda. Tots sabem que la veritat es deforma quan passa de boca en boca. I no diguem quan passa de pares a fills durant segles i més segles. Jo considero que l'aspecte més important dels fets històrics no són els fets en sí mateixos sinó el missatge, l'obra realitzada i en resum, les conseqüències positives o negatives que els fets històrics comporten. Dit en altres paraules, és molt més important saber que en Maragall va escriure el CANT ESPIRITUAL que conèixer el dia i el lloc en que va néixer o si era de dretes o esquerres.

El fet cert és que, Manresa, gràcies al miracle de la Llum, va resoldre —fa 635 anys— un problema molt greu de present i, al mateix temps, va preparar el camí que havia de facilitar el seu posterior desenvolupament. I dic miracle perquè és evident que una llum misteriosa va il·luminar el cervell del Bisbe de Vic que, fins aleshores, estava a les fosques. Per tant, deixem que els historiadors segueixin discutint sobre la veracitat de la Llum que, segons el Notari Pere Bellsolà, trenta-tres homes i cinquanta-dues dones habitants de Manresa, varen veure que venia de Montserrat, entrava a l'església del Carme per esvaïr-se més tard, segons alguns, a retornar a Montserrat segons els altres. Potser un altre aspecte del "miracle" de la Llum és la fe cega que els manresans tenien en la justícia de la seva causa. I, com diu l'adagi, la fe fa miracles. Ja fa molts anys jo vaig llegir un llibre que era quasi obligat pels homes de la meva generació: LA INCÒGNITA DE L'HOME, del famós metge —i premi Nobel— francès, Alexis Carrel. Doncs bé, una de les pàgines que més em varen impressionar del llibre va ser aquella en que, després

de confessar que era ateu, admetia la possibilitat del miracle per la fe i completava la seva afirmació amb alguns exemples de malalts seus —incurables des del punt de vista mèdic— que s’havien recuperat única i exclusivament per la seva fe cega en un Sant o una Verge determinats. Per tant, si un ateu famós creia en el miracle, no siquem més papistes que el Papa i admetem que la Llum de Manresa va ser un miracle —el de la conciliació amb el Bisbe de Vic— degut a la fe que els manresans d’aleshores tenien en la justícia de Déu.

III

Al llegir —aquests dies passats— una pila de cròniques sobre la Manresa de la primera meitat del segle XIV, no he pogut deixar d'establir un paral·lelisme entre la situació en que la Societat es trobava aleshores i la situació en que es troba avui. I la conclusió a la que he arribat no pot ser més desoladora: tot el que hem guanyat en progrés material ho hem perdut en humanitat, en espiritualitat.

Com s'ha produït aquesta degradació? Es difícil d'explicar però és una llàstima —al mateix temps que constitueix un perill— que no haguem estat capaços d'evitar que el progrés material s'hagi hagut d'aconseguir a costa de sacrificar aquest altre "jo" que l'home porta dintre seu i que el diferencia dels demés animals. I, aquesta deshumanització, no s'ha produït solament entre la gent humil sinó entre els intel·lectuals i els homes d'empresa d'arreu del món. Un famós enginyer francès, Louis Armand, en un llibre que va publicar anys enrera —PLEDOYER POUR L'AVENIR— analitzava el problema i arribava a la conclusió de que la revolució industrial havia anat invertint progressivament la proporció entre els homes que estudiaven humanitats i els que estudiaven ciències. Aquesta proporció que era abrumadorament favorable als humanistes fins a finals del segle passat, havia anat canviant fins a arribar a la situació actual en que, els que estudien humanitats representen una petita minoria. I acabava cridant l'atenció dels Governos perquè reformessin el sistema d'ensenyament a fi i efecte de que l'home seguís mantenint l'equilibri mental necessari per evitar que el progrés de la Ciència, al no tenir la contrabança humanista, acabés per portar el món a una hecatombe. Crec que la tensió internacional que existeix en aquests moments confirma la temença de Louis Armand, i ens fa adonar de que, la Ciència, ha posat a les mans de l'home instruments —de progrés i de destrucció— colossals sense estar preparat per manejar-los en interès exclusiu de la Humanitat.

Un altre aspecte que analitza Louis Armand és la facilitat que l'home té per inventar nous productes i, al mateix temps, la seva manca de capacitat per organitzar l'ús racional de les seves descobertes. Això fa que l'home doni sovint la sensació de jugar a aprenent de bruixot al trobar-se amb que no sap com domar les fúries que ell ha desencadenat. El problema de l'ús pacífic de l'energia nuclear i la dificultat d'evitar la contaminació originada pel petroli, els plàstics i els detergents, són exemples ben allisonadors.

Els problemes humans m'han interessat sempre amb preferència sobre tots els altres. En l'aspecte personal he robat temps al repòs per seguir creant les meves aficions musicals i literàries, doncs penso que, si després d'haver interpretat al piano un minuet de Mozart o de llegir un poema de Maragall o Machado sento una certa emoció, és que les activitats comercials a les que em dedico, han fracassat en el seu intent de convertir-me en un "robot" sense ànima.

En quant a les empreses que dirigeixo, he mantingut sempre el lema de que tots els homes tenim el deure d'aprendre i el deure d'ensenyar. Els cursos de formació entre el nostre personal són permanents i comprenen totes les matèries que poden ajudar-los a ser millors, com a homes i com a professionals. Seguint una iniciativa que el meu pare va iniciar —ja fa molts anys— a la seva Agència d'Assegurances, sufraguem pràcticament la totalitat de les despeses als que volen seguir estudis superiors. Molts dels llocs importants del nostre Grup d'empreses estan ocupats per homes que varen entrar amb una base d'estudis molt migrada i, avui, tenen una formació universitària. Els cursos que donem als homes que ocupen llocs de responsabilitat, tenen com a objectiu primordial millorar la seva capacitat per comprendre i motivar els homes que treballen amb ells.

Un aspecte important de la nostra filosofia d'empresa és que, el fet de que nosaltres haguem sufragat els estudis del personal, no l'obliga a treballar eternament amb nosaltres. Si creu que en una altra empresa té més oportunitats de millora, és lliure de deixar la nostra sense que ens quedi cap ressentiment, doncs, en el pitjor dels casos, tenim la satisfacció d'haver contribuït a fer-ne un home —o dona, segons el cas— de profit.

Un altre detall que demostra la nostra lluita constant contra la deshumanització de l'Empresa i dels homes que la integren, és la progressiva descentralització que hem anat portant a cap, no sols per fer més humà el tracte amb el client sinó per evitar els departaments multitudinaris en que l'home deixa de ser un home per passar a ser un número.

Un dels drames de les empreses actuals és que necessiten créixer per ser més fortes i el mateix creixement acaba per debilitar-les si no donen al factor humà tota la importància que requereix. Crec que és hora de demostrar el mite del gegantisme. A Espanya hem comès l'equivocació de confondre el volum òptim amb el volum màxim i això ens ha portat a fer empreses grans però dèbils. Si sumem tres homes malalts no farem un home sà. I això és el que ha ocorregut quan s'han fusionat empreses que marxaven malament amb l'esperança de que, un major volum, resoldria els seus problemes. El resultat, en general, ha estat negatiu doncs la suma dels problemes que tenien les empreses fusionades, ha donat lloc a una situació més complexa que ha contribuït a que els dirigents assolissin més aviat el seu nivell d'incompetència. Els mateixos defectes del gegantisme es posen en evidència a les grans empreses estatals: la Seguretat Social, la Ràdio-Televisió i les grans empreses de l'INI, fruit moltes d'elles de la fusió d'altres més petites que ja marxaven malament. La causa d'aquest enviliment de la gestió i dels resultats, es deu sobretot a dos factors: la deshumanització i la magnitud dels problemes. La deshumanització, com he dit abans, és conseqüència de que l'home hagi passat a ser un número que treballa rodejat de números, és a dir rodejat de desconeguts. En quant a la magnitud dels problemes, les situacions excepcionals exigeixen homes excepcionals i, homes d'aquesta talla, no és fàcil trobar-los. L'única forma de lluitar contra els inconvenients del gegantisme és fraccionant la gran empresa en unitats que tinguin un tamany humà. Aquest és el mètode que estan seguint les grans multinacionals i el que —guardant les distàncies— hem posat en pràctica nosaltres per evitar que els defectes del gegantisme anul·lin els avantatges de l'expansió.

IV

El nostre país està travessant una situació molt delicada i, si en volem sortir airosament, serà necessari que tots hi posem molta imaginació i molta bona voluntat. Com que no estem aquí per fer política sinó per parlar de la Llum, jo em guardaré prou de dir si les mesures preses pel Govern per resoldre els molts problemes que ens agobien, són encertades o no però, si m'ho permeteu, voldria fer unes consideracions sobre la crisi actual.

Espanya va passar, de cop —sense un procés evolutiu— d'un règim diguem-ne paternalista a un sistema democràtic. Com diria en Santiago Russinyol, vàrem passar de la cotorra a la ràdio-gramola sense transició. I, el canvi, ens va trobar poc preparats, poc entrenats per la democràcia. I la culpa no era nostra. O era de tots. En un dels cursos de formació que hem introduït en el nostre Grup —un curs a base d'uns models que expressen situacions reals— hi ha un model molt interessant que es titula "La mà màgica". El model conta la història de dos germans, en la que el germà gran resol tots els problemes que se li presenten al germà petit. Quan aquest té una dificultat, el germà gran li posa la mà a l'espatlla, li diu que no es preocupi, li resol el problema i el germà petit es queda tranquil. Però un bon dia, el germà gran se'n va de viatge i, quan torna, troba al petit completament histèric perquè tenia un problema i no el sabia resoldre. El germà gran li posa la mà a l'espatlla, li diu que no es preocupi i li resol el problema. Però el germà petit en lloc de quedar tranquil i agraït com abans, sent un sentiment de revolta perquè s'adona que, l'ajuda del germà, ha anul·lat la seva capacitat per a resoldre els seus propis problemes.

Durant quaranta anys, tots els espanyols —empresaris i assalariats— hem tingut una mà màgica que ha resolt els nostres problemes segons el seu criteri, bé o malament, a gust o a disgust nostre. De sobte, aquesta mà màgica desapareix, els problemes —els veri-

tables problemes— es presenten en la seva crua realitat i ens trobem sense estar entrenats per a decidir pel nostre compte i sense regles de joc que ens permetin organitzar la convivència. Si a això hi afegim una crisi internacional en la que els problemes econòmics es disputen la supremacia amb els polítics, comprendrem fàcilment perquè la barca de l'Estat fa aigües pels quatre costats. Per això he dit abans que, si volem superar aquesta situació, caldrà que, ademés de molta imaginació, hi posem molta bona voluntat. I que tinguem la clarividència i el patriotisme suficient per establir un correcte ordre de prioritats a fi de saber quins són els problemes essencials que hem d'atacar immediatament, deixant per més endavant —quan les coses marxïn millor— les discussions sobre el sexe dels àngels. Jo ja sé que això no és fàcil i, de cap manera, pretenc que haguem de renunciar a les nostres conviccions polítiques o a lluitar democràticament perquè la Societat arribi a tenir el perfil, la forma que cada un de nosaltres consideri més adequada però crec que ja és hora de que assumim les nostres responsabilitats individuals en lloc de limitar-nos a criticar el que fan els demés. Si els nostres problemes no els resollem nosaltres, no esperem que vinguin els de fora a resoldre'ls; i, si malgrat tot algun dia vinguessin, podeu tenir la seguretats de que no ho farien en profit nostre.

En el cas concret de Manresa crec que, a tots els factors que he comentat abans, se n'hi ha d'afegir un altre que no sé si ha estat ben analitzat. Temps enrera vaig llegir, en una revista anglesa, un article sobre l'evolució mundial de la indústria tèxtil. La conclusió no podia ser més terminant: la indústria tèxtil especialitzada en productes que requereixen molta mà d'obra està condemnada a anar emigrant cap a països subdesenvolupats. Aquest tipus d'indústria —radicada en gran part a Manresa— ha subsistit i, fins i tot, ha estat pròspera mentre els salaris eren baixos però, quan els salaris s'han disparat, ha estat incapaç de resistir la competència dels països de l'Extrem Orient. En certa manera, podríem dir que la indústria tèxtil manresana ha estat víctima del desenvolupament econòmic del nostre país. Naturalment, la conflictivitat laboral i la reducció dels aranzels que gravaven les importacions, han acabat de fer el pes.

Jo ja sé que la vida de Manresa i la seva comarca no es basa exclusivament en el ram tèxtil però, la nostra ciutat, ha estat la capital dels teixits de cotó i, directa o indirectament, la indústria cotonera constituïa la base de la seva economia. Com he dit abans al referir-me al país, també els empresaris manresans hauran de ser imaginatius i tenir visió de futur. Els manresans del segle XIV ens varen donar una lliçó de prospectiva al projectar i realitzar una sèquia, no sols amb la finalitat de resoldre un problema de present sinó amb l'ambició de dotar a la ciutat d'un instrument de futur. La data que avui commemorem ens ha de fer reflexionar per portar-nos a la conclusió de que solament si tenim una fe cega en el resorgir de Manresa es podrà produir el miracle de que una nova Llum il·lumini a les autoritats i empresaris manresans a l'hora de buscar solucions per sortir de la crisi. Ja sé que no descobreixo Amèrica si dic que Manresa té una situació geogràfica privilegiada i

que el dia que es construeixi la carretera transversal que unirà Lleida amb Girona i el Túnel del Cadí, tindrà unes més grans possibilitats de progrés. Però jo pregunto: ens hem fixat uns objectius concrets per treure el major profit possible de l'oportunitat excepcional que suposarà la nova via de comunicació? I hem pensat que la complexitat d'aquests objectius pot fer aconsellable la preparació d'un Pla a mig o llarg terme per a coordinar l'acció de l'Ajuntament, de la Cambra de Comerç —i demés organismes econòmics—, dels empresaris i, en fi, de tots els manresans? Sense voler donar consells a ningú, per saber com m'havia d'orientar, jo us diria que m'ha estat d'una gran utilitat viatjar sovint a l'estranger. En Santiago Russinyol deia que "el viatjar forma l'home i deforma la ratlla dels seus pantalons". Per això jo no crec massa en els empresaris que porten sempre els pantalons ben planxats.

VI

Per acabar, us vull repetir el meu agraïment perquè, amb la vostra invitació, heu revifat el meu manresanisme. Aquests dies han desfilat per la meva ment una pila de vivències entranyables, com si les estés veient en una mena de zoòtrop violat. He recordat la meva infantesa al Pont de Vilomara, la mort prematura de la meva mare, els meus primers llocs de treball a Manresa l' "Acadèmia Masegú", el "Liceu Dalmau", el Born, el Passeig, les Festes de la Llum —amb els dibuixos d'en Vilanova—, el Foment de la Sardana, el Club de Natació, el Billar Club, el Club de Tennis, els concerts de piano a quatre mans amb en Cots —al que tots coneixíem per Birosta—, el Club Excursionista Montserrat i tots els homes amb els que havia col.laborat per fer de Manresa una ciutat en la que valgués la pena de viure-hi. He recordat el treball al costat del meu pare, les vicissituds de la guerra civil atenuades per les sol.licituds de la meva germana Roser per a tota la família, el retorn de la guerra, les dificultats per a refer la nostra vida, el meu matrimoni amb la Lluïseta Farré, la mort del meu germà Fèlix, el naixement dels meus tres primers fills, l'emigració a Barcelona i a Madrid, per obrir-me nous horitzons, els viatges freqüents a Manresa, la mort del meu pare, de la seva segona esposa i dels meus pares polítics i tantes altres vivències que, degut a la meva llarga absència, estaven adormides en el fons del meu cor!

Moltes gràcies a tots —especialment a la Jove Cambra, a la que felicito per l'eficaç i desinteressada tasca que vé portant a terme— i que la Llum permeti que Manresa torni a ser pròspera com més aviat millor. I si el meu gra de sorra pot contribuir a la seva prosperitat, sapigüeu per endavant que podeu comptar amb mi de manera incondicional.

10 Febrer 1980

